

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาวัยรุ่นให้มีความฉลาดทางอารมณ์ นับว่าเป็นสิ่งท้าทายสำหรับครู พ่อแม่ และผู้นำในสังคมอย่างยิ่ง เพราะประสบการณ์ทางอารมณ์ เป็นพื้นฐานสำหรับการเจริญงอกงาม ทางจิตใจ และคุณธรรม ในภาวะปัจจุบัน ที่ครอบครัวต่างๆ กำลังประสบความตึงเครียด รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคม ไม่เอื้อต่อความงอกงามทางจิตใจ ของคนจำนวนมาก เราคาดหมายได้ว่าบุคคลซึ่งขาดโอกาส ในการพัฒนาคุณภาพของจิตใจ สามารถคิดและกระทำอะไรก็ได้ ที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิ ความต้องการ ความรู้สึก และศักดิ์ศรีของคนอื่น ถ้าในสังคมมีบุคคลเช่นนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เราจะพบความก้าวร้าวรุนแรงยิ่งขึ้น กลายเป็นสังคมอันตรายที่ประชาชนขาดความยับยั้งชั่งใจ และไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้คนทั้งหลายจะสนใจแต่ตนเอง ก่อให้เกิดความหายนะ นำความสามารถเฉลียวฉลาดของตนเอง มาใช้ในทางทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ ซึ่งแนวโน้มนี้เห็นได้อย่างชัดเจน ตามข่าวต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกิดความก้าวร้าว และรุนแรงที่เกินกว่าเหตุ เช่น เด็กนักเรียนเอาปืนมายิงครู และเพื่อน นักเรียนยกพวกตีกัน เป็นต้น [1]

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ตามแนวความคิดของแดเนียล โกลแมน (Goleman) ที่กล่าวถึงความสามารถส่วนบุคคลและความสามารถทางสังคม 5 ด้าน คือ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การจัดการอารมณ์ของตนเอง การจูงใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม โดยจากการศึกษาวิจัยของอูมาพร ตรังคสมบัติ [2] พบว่า อารมณ์มีความสำคัญต่อชีวิตของเรามาก เราตอบสนองต่ออารมณ์ที่หลากหลาย อารมณ์มีอิทธิพลต่อความคิด การกระทำ ร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นความสามารถทางด้านอารมณ์ (ตระหนักรู้ เข้าใจ และควบคุมอารมณ์ได้) จึงเป็นตัวกำหนดว่าเราจะประสบความสำเร็จและมีความสุขหรือไม่

ความฉลาดทางอารมณ์ ถือเป็นสิ่งกำหนดวิธีที่เราคิด รู้สึก และการกระทำสิ่งต่างๆ ซึ่งการที่เราจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ มากมาย ดังที่ Mayer (John D Mayer) [3] กล่าวว่า ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวเรา และเป็นสิ่งที่ติดตัวเรามา (Innate) ตั้งแต่เกิด แต่ในขณะที่ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองอีกส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่เราได้รับจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเราสามารถนำมาพัฒนาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพยายาม การหมั่นปฏิบัติ และการสั่งสมประสบการณ์ด้วย Saarmi (Saarmi 1997, 1999 อ้างถึงใน ยุทธนา ไชยจุฑา, 2543) [4] ก็ได้ให้ความเห็นว่า ความสามารถ

ทางอารมณ์ (emotional competence) เป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ ในการที่จะทำให้นักคิดตระหนักรู้ถึง อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นและไวต่อลักษณะของอารมณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ ทั้งที่สามารถ แสดงออกมาให้ปรากฏและที่เก็บไว้ภายในตน โดยเชื่อว่าการฝึกความสามารถทางอารมณ์ควรจะ รวมถึงความสามารถในการอธิบายความรู้สึกออกมาเป็นถ้อยคำได้ และควรฝึกฝนให้นักคิดมี กลวิธีในการต่อรองกับความทุกข์ยากลำบากใจทางอารมณ์ได้ดี ไม่ว่าจะเป็สถานการณ์ทาง สังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์เชิงจริยธรรม และ Salovey (Salovey P.) [5] ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นชุดของทักษะและความสามารถหลายๆชนิดที่สามารถเรียนรู้ และถ่ายทอด ให้แก่กันและกันได้ ดังจะเห็นได้จากวิธีการสอนเด็กนักเรียนหลายรูปแบบที่โรงเรียนออกแบบมาใช้ เป็นแนวพัฒนาการทางสังคม โดยใช้หลักการที่ว่าทักษะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เป็นสิ่งที่ สามารถสอนและเรียนรู้กันได้ นอกจากนี้เขายังเชื่อว่าความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยส่งเสริมความ ฉลาดทางเชาว์ปัญญาได้อีกด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาด ทางอารมณ์ของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นระยะ หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ เป็นช่วงที่ต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อทำ ให้ทราบถึงข้อมูลสถานการณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาด ทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกฝ่าย ในการ กำหนดนโยบายทางด้านแผนการศึกษา กิจกรรมของนักเรียนและสวัสดิการด้านต่างๆ ของ โรงเรียน ในการที่จะสามารถวางแผนในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แก่นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา รวมทั้งครอบครัวจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ และส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของบุตรหลานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายความฉลาดทางอารมณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ โดยจะเป็นการเก็บข้อมูลภาพรวม ไม่มีการอ้างอิงไปถึงรายบุคคล อีกทั้งยังไม่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนต่อนักเรียนนักศึกษา ทั้งในแง่การเรียนการสอนและการลงทะเบียน

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยทำในระยะเวลาจำกัด จึงทำการศึกษาเฉพาะสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงไม่สามารถเป็นตัวแทนของนักเรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนภาคเอกชนและโรงเรียนในเขตปริมณฑลและต่างจังหวัด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. นักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในวิทยาลัยที่สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น สามารถจัดการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในให้รับและปรับสถานการณ์ต่างๆ ได้ สามารถสนับสนุนการคิดและสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและผู้อื่น และสร้างสายสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นได้ ความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้
 - 1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตน (Self – Awareness)
 - 2.2 การจัดการอารมณ์ของตนเอง (Self-Regulation)
 - 3.3 การจูงใจตนเอง (Motivation)
 - 4.4 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)
 - 5.5 การมีทักษะทางสังคม (Social Skill)
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการวัดผลทางการเรียน โดยดูจากระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนแต่ละคน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่
 - 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีมาก คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป
 - 3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 -3.49
 - 3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.50 – 2.99
 - 3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.49 ลงมา

4. ขนาดครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัว แบ่งเป็น

- ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย สามีภรรยา และบุตร (อาจเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้)

- ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น ซึ่งอาจอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกอยู่ใกล้เคียงกัน

5. การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว เป็นการทำหน้าที่ของครอบครัว ที่ดัดแปลงจากแบบประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัว (Family Assessment Device: FAD) ตามแนวคิดแมค มาสเตอร์ ที่แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของครอบครัวในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้ดีและปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การสื่อสารอาจแบ่งเป็นการสื่อสารโดยใช้คำพูด และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด
3. บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกประพฤติต่อกันซ้ำๆเป็นประจำ
4. การตอบสนองต่ออารมณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสม
5. ความผูกพันทางอารมณ์ หมายถึง ระดับความผูกพันห่วงใยที่สมาชิกมีต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและการเห็นคุณค่าของกันและกัน
6. การควบคุมพฤติกรรม หมายถึง วิธีการที่ครอบครัวควบคุม หรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก การควบคุมเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยที่แตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน
2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

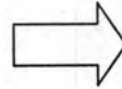
- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ปัจจัยด้านครอบครัว

- การศึกษาของผู้ปกครอง
- อาชีพของผู้ปกครอง
- รายได้รวมของครอบครัว
- สถานภาพของครอบครัว
- ขนาดครอบครัว
- ปัจจัยด้านการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมใน วิทยาลัย

- ด้านข้อมูลเพื่อน
- ด้านข้อมูลโรงเรียน ครู
อาจารย์

ความฉลาดทางอารมณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลสถานการณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. สามารถวางแผนในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แก่นักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นการศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง
(Cross – Sectional Descriptive design)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

งาน	เดือนที่												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ก. ชั้นเตรียมการ													
1. ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	←→												
2. เขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์		←→											
ข. ชั้นปฏิบัติงาน													
1. สร้างเครื่องมือวิจัย			←→										
2. เก็บรวบรวมข้อมูล					←→								
ค. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล								←→					
ง. พิมพ์รายงาน													
1. พิมพ์รายงาน										←→			
2. สอบวิทยานิพนธ์และแก้ไข											←→		